

ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორების დახმარებით გამყარებული ეკონომიკა
(ჩეხეთი, პოლონეთი, სლოვაკეთი)
**Strengthened economy with the help of inclusive business incubators (Czech
Republic, Poland, Slovakia)**

თათია ბილისეიშვილი - დოქტორანტი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
Tatuli20@Gmail.com
Tatia Biliseishvili – PhD student
Georgian technical university
Tatuli20@Gmail.com

რეზიუმე: საბჭოთა კავშირის დანგრევის შემდეგ სრული კრაზის წინაშე დადგნენ ქვეყნები, თავზე დაენგრათ ეკონომიკა. მათ სასწრაფოდ სჭირდებოდათ შეეძუშავებინათ ეკონომიკის ფეხზე დასაყენებლად გეგმა და სწორედ ამ გეგმის ნაწილი გახლდათ ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორების ჩამოყალიბება. ბიზნეს-ინკუბატორების დახმარებით შეძლეს სამეწარმეო სექტორის ფეხზე დაყენება. განსაკუთრებით კი მცირე და საშუალო საწარმოების, რომლებიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ ეკონომიკის განვითარებაში და ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფაში. ასევე მათი ხელშეწყობით მოხდა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში არსებული თუ ახალი საწარმოების რაოდენობის გაზრდა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა.

ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორების არსებობა მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ექსპორტს, ინოვაციებს, თანამედროვე სამეწარმეო კულტურის შექმნას და ამავე დროს, განსაკუთრებულ როლს ასრულებს ქვეყნის კეთილდღეობის დონის ამაღლებაში.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური, ბიზნეს-ინკუბატორი, საბჭოთა კავშირი, ეკონომიკა, სამუშაო ადგილები, საწარმოები, ჩეხეთი, სლოვაკეთი, პოლონეთი.

Summary: After the collapse of Soviet Union Countries have suffered a complete crash, economic was destroyed. They had to develop a plan to helped economic and formation of inclusive bussines incubator was the part of the plan. They were able to come up with a manufacturing sector by help of the bussines incubator. Especcially small and medium enterprises, which was playing a big role

in uphill of economic and ensuring of inclusive economic growth. Also, by their favor Post-soviet countries became able to made much more enterprises and more workplace.

Existence of inclusive bussines incubator helps export, innovation, creating a modern entrepreneurial culture. Also, plays a special role in enhancing welfare of the country.

Keywords: Inclusive, bussines-incubator, Soviet Union, economic, workplaces, enterprice, Czech Republic, Slovakia, Poland.

საბჭოთა კავშირის დაგრევის შემდეგ ჩეხეთი, სლოვაკეთი, პოლინეთი სრული კრახის წინაშე დადგნენ. შემდგარი სახელმწიფო ჩამოიშალა, განადგურდა ეკონომიკა. მათი ფეხზე დაყენებისთვის საჭირო გახდა დაუღალავი შრომის რამდენიმე ათეული წელი. მათი მიმართულება გახლდათ იმპორტ-ექსპორტის ხელშეწყობის პროგრამა. ექსპორტისთვის კი საჭირო გახლდათ მცირე ბიზნესისთვის ხელშეწყობა.

ჩეხეთის რესპუბლიკა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს შორის ყველაზე მეტად არის დასავლური ორიენტაციის ქვეყანა, რომელსაც გააჩნია ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა. იგი მდებარეობს ევროკავშირის შუაგულში და მხოლოდ ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები ესაზღვრება. დღესდღეობით, ჩეხეთი ხშირად ხასიათდება როგორც გარდამავალი ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული შემთხვევა. მიუხედავად ჩეხოსლოვაკიის დაშლასთან დაკავშირებული ხარჯებისა (1992-1993 წლებში), ჩეხეთის მთავრობამ, 1989 წლის ნოემბრის ხავერდოვანი რევოლუციის შემდგომ ადრეულ პოსტ-კომუნისტურ პერიოდში სწრაფად მოახერხა განეხორციელებინა ბაზარზე ორიენტირებული რეფორმები. ძლიერი ეკონომიკური რეფორმები, ისეთი როგორიცაა: მასობრივი პრივატიზაცია და საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია. ისტორიულად ჩეხური ექსპორტი გადამუშავებული საქონლისაგან შედგებოდა. ექსპორტის საქონლის სხვა მნიშვნელოვანი ჯგუფს წარმოადგენდა ქიმიკატები და სამომხმარებლო საქონელი, მაგალითად, ტექსტილი და ავეჯი, საწარმოო მოწყობილობები და სხვა ინდუსტრიული საქონელი. ასევე აღსანიშნავია ევროკავშირის სხვა ქვეყნებიდან ჩეხეთის განადგურებულ სოფლის მეურნეობის სფეროში სუბსიდირებული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის თავისუფალი იმპორტის ეფექტი. 21-ე საუკუნის პირველ ათწლეულში, მანქანები და სხვა

სატრანსპორტო ტექნიკა წარმოადგენდა საექსპორტო პროდუქციის უდიდეს ჯგუფს (50 პროცენტი), რომელსაც შემდგომ მოყვებოდა მანუფაქტურული პროდუქცია (დაახლოებით 20 პროცენტი). ამ ორ ჯგუფზე ასევე მოდიოდა იმპორტის უდიდესი წილი.

ჩეხეთის რესპუბლიკაში სახელმწიფო და არაკომერციული ორგანიზაციების მიერ არის შექმნილი არაერთი მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების სააგენტო ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორის დასახელებით, რომელიც კონსულტაციას უწებს მოსახლეობის დაბალ ფენებს, რომელთაც სურთ საკუთარი ბიზნესის დაწყება ან არსებულის გაღრმავება.

პოლონეთი 1980-იან წლებში არსებული საექსპორტო საქონლის შემადგენლობა შეიცვალა ბუნებრივი რესურსების და არაკვალიფიციური შრომის ინტენსიური პროდუქციით. მხოლოდ ნახშირისა და ფერმერულმა პროდუქციამ შეძლო ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ბაზრებზე საკუთარი წილის გაზრდა. მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ საბჭოთა კავშირი შემდგომი ოთხი ათწლეული განმავლობაში ყველაზე მნიშვნელოვანი პარტნიორი გახდა პოლონელი მწარმოებლებისათვის (ჩეხოსლოვაკიასთან და გერმანიასთან ერთად). საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, პოლონელმა მწარმოებლებმა სწრაფად გადაინაცვლეს დასავლეთის ბაზრებისაკენ. გერმანია გახდა ექსპორტის ძირითადი პარტნიორი და განსაკუთრებით კი, იმპორტის. დღეისათვის, ევროკავშირზე მოდის ექსპორტის თითქმის 80 პროცენტი და იმპორტის 60 პროცენტი, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებზე საჭირო ბრუნვა მხოლოდ დაახლოებით 10 პროცენტს შეადგენს. საექსპორტო პროდუქცია მნიშვნელოვნად შეიცვალა. 1990-იანი წლების დასაწყისისათვის საექსპორტო პროდუქციას მინერალები და საკვები შეადგენდა. დღეისათვის, პოლონელი მწარმოებლები ძირითადად ფოკუსირებულნი არიან სამანქანო და ელექტრო მოწყობილობების, ასევე, სატრანსპორტო აღჭურვილობის ექსპორტზე. აღსანიშნავია, რომ სატრანსპორტო მოწყობილობა ისტორიულად პოლონური ექსპორტის მნიშვნელოვან 73 კატეგორიას წარმოადგენს. სხვა წარმატებულ საექსპორტო პროდუქციის ჯგუფს შეადგენს მეტალი და ქიმიკატები.

პოლონეთში არსებობს რეგიონალური განვითარების ფონდები ინკლუზიური ბიზნეს ინკუბატორების დასახელებით, რომელთა ძირითადი ამოცანა მხარი დაუჭიროს მცირე და საშუალო ბიზნესს. გაუწიონ

კონსულტაცია ახალ და არსებულ ბიზნეს საბანკო სესხებზე , გრანტებზე, ბაზარზე არსებულ მდგომარეობაზე და სხვა.

სლოვაკეთი სხვა გარდამავალი ეკონომიკების მსგავსად, 1989 წლის შემდგომ სლოვაკეთის რესპუბლიკის საერთაშორისო ვაჭრობას ახასიათებს ექსპორტ-იმპორტის მკვეთრი ზრდა, რაც გამოწვეული იყო სახელმწიფო მონოპოლიის მოხსნითა და მასობრივი ლიბერალიზაციით. გატარებული ეკონომიკური რეფორმების შემდეგ ქვეყანა სწრაფად განვითარდა. ეს ქვეყანა 1993 წელს გამოეყო ჩეხეთს, ხოლო 2004 წელს კი, ევროკავშირის წევრი გახდა. სლოვაკეთის მთავრობა მაქსიმალურად უწყობს ხელს უცხოური ინვესტიციების შემოსვლას და შრომის ბაზრის ლიბერალიზაციას, რასაც ბიზნესის ზრდამ მოლოდინს გადააჭარბა, რაშიც მცირე ბიზნესმა განსაკუთრებული წვლილი შეიტანა სლოვაკეთმა განიცადა ექსპორტის შედარებითი შემცირება 1996 წელს. შესაბამისად, ზრდადი საექსპორტო მაჩვენებელი ბალანსის დეფიციტის შემცირებასთან ერთად წარმოადგენდა 1998 წელს სლოვაკეთის ახალი მთავრობის უმთავრეს პრიორიტეტს. მანქანები და ელექტრონული მოწყობილობები წარმოადგენდნენ ახალი ქვეყნის საწყის ეტაპზე სლოვაკეთის ექსპორტის მნიშვნელოვან ნაწილს. მის დიდ ნაწილს შუალედური პროდუქცია შეადგენდა, რომელიც მნიშვნელოვნად იყო დამოკიდებული ფასების ფაქტორზე. ასევე აღსანიშნავია, რომ რკინისა და ფოლადის ისტორიულად მნიშვნელოვანი წილი შემცირდა 1990-იან წლებში და ამავე დროს, თანამედროვე სექტორი, რომელსაც შეადგენდა აუდიო-ვიზუალური აღჭურვილობა და ავტომობილები, ექსპორტორებისათვის უფრო მნიშვნელოვანი გახდა. აღნიშნული ზრდა ძირითადად დაკავშირებული იყო ფოლკსვაგენ ბტრატისლავასთან, რომელიც სლოვაკეთის უდიდესი ექსპორტიორი გახდა. სოფლის მეურნეობის პროდუქტებმა შეადგინეს მთლიან ექსპორტში მხოლოდ დაახლოებით ოთხი პროცენტი. საავტომობილო ინდუსტრიამ დღემდე შეინარჩუნა წამყვანი პოზიცია. მეორე მხრივ, საავტომობილო ინდუსტრიის კომპონენტებმა შეადგინეს ახალ ქვეყანაში სლოვაკეთის იმპორტის უდიდესი წილი.

დასკვნა: საბჭოთა კავშირის დანგრევის შემდეგ პოლონეთის, ჩეხეთის და სლოვაკეთი მთავარი ნათელი წერტილი გახლდათ იმპორტ-ექსპორტში ფეხის მოკიდება. ექსპორტისთვის კი აუცილებელი იყო მცირე ბიზნესის ხელშეწყობა, ამიტომ მათ შექმნეს მოდელი ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორის სახელწოდებით. ინკლუზიურ მოდელს ბიზნესისათვის

მოაქვს არა მარტო მოგება და მაღალი შემოსავლები, ის ასევე უზრუნველყოფს ახალი მომხმარებლის მოზიდვას, დასაქმების ზრდას, პროდუქციის მიწოდებისა და რეალიზაციის არხების გაძლიერებას. დაბალი შემოსავლების ადამიანებს ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორები საშუალებას აძლევს დაიკმაყოფილონ ძირითადი საჭიროებები, მოიპოვონ სტაბილური შემოსავალი და აამაღლონ პროდუქტიულობა. განვითარებულ ქვეყნებში როგორიცაა: პოლინეთი, ჩეხეთი და სლოვაკეთი ინკლუზიური ბიზნეს ინკუბატორმა განაპირობა მათი ეკონომიკური აღმავლობა. ღარიბთა ხელშეწყობას ინკლუზიური ბიზნეს-ინკუბატორების დახმარებით , ჩვენ შეგვიძლია საფუძველი ჩავუყაროთ გრძელვადიან ეკონომიკური მაჩვენებლის ზრდას. როგორიცაა ახალი ბიზნესის და ბაზრების განვითარებას, ინოვაციებს, იმპორტის და ექსპორტის მაჩვენებლის მატებას და სხვა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/vishegr.pdf
2. <https://forbes.ge/news/3428/msofllo-ricxvebSi>
3. <http://eugeorgia.info/ka/article/250/estonetisa-da-slovaketis-gamocdileba-da-rchevebi-saqartvelos-evrointegraciis-gzaze/>
4. <https://foreignpolicycouncil.com/2020/05/25/%E1%83%9E%E1%83%9D%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A2%E1%83%A0/>
5. <http://eugeorgia.info/ka/article/285/polonetis-warmatebis--gasagebi-evrointegraciis-gzaze/>